

ACTUALITEITEN SBK

T.b.v. de RvB-vergadering van 8 augustus 2023

Afdeling P&C

NLA: Verkenning naar werkgeversdienstverlening

De Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA) heeft een verzoek ingediend voor een verkenning naar de ontwikkelingen in de werkgeversdienstverlening. Voor deze verkenning willen ze mensen spreken in 10 verschillende arbeidsmarktregio's. De verkenning zal niet leiden tot een rapport. Binnen UWV wordt de verkenning opgepakt als ieder ander onderzoeksverzoek en er zal gezocht worden naar afstemming met Werkbedrijf over de uitvoering hiervan.

Afdeling Werk

Tijdelijke bescherming voor derdelanders uit Oekraïne eindigt op 4 september 2023

Sinds 1 april 2022 mogen werkgevers vluchtelingen uit Oekraïne die onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) vallen arbeid in loondienst laten verrichten in Nederland zonder werkvergunning. De werkgever dient wel twee dagen voor het tewerkstellen van de vluchteling een melding bij UWV te doen. Vanaf 4 september 2023 vallen vluchtelingen met een tijdelijke verblijfsvergunning uit Oekraïne en die niet de Oekraïense nationaliteit hebben (hierna: derdelanders) niet meer onder de RTB.

De vrijstelling van de tewerkstellingsvergunningplicht voor de werkgevers van deze groep is na 4 september 2023 niet meer van toepassing. Dit betekent dat een werkgever die een derdelander met een tijdelijke Oekraïense verblijfsvergunning in dienst heeft of in dienst wil nemen vanaf 4 september 2023 in het bezit dient te zijn van een werkvergunning.

Alle vluchtelingen uit Oekraïne hebben bij inschrijving in de Basisregistratie Personen (BRP) automatisch ook een asielprocedure opgestart. De IND heeft in de afgelopen periode alle derdelanders een brief gestuurd waarin zij geïnformeerd worden over de wijziging en zij verzocht worden aan te geven of zij de asielprocedure willen doorlopen. Indien de derdelander niet reageert op de brief zal de IND een voornemen tot buiten behandeling stelling van de asielaanvraag sturen, waarna bij uitblijven reactie een beschikking volgt.

Asielprocedure

Indien de derdelander ervoor kiest om de asielprocedure te doorlopen gelden voor hem dezelfde regels voor toegang tot de arbeidsmarkt als voor asielzoekers in procedure. Dit betekent dat de derdelander mag werken indien de asielaanvraag minstens 6 maanden in behandeling is, het COA opvang biedt en de werkgever een werkvergunning heeft aangevraagd om hem ten hoogste 24 weken in een jaar te werk te kunnen stellen (de 24-weken-eis). Voor deze groep derdelanders geldt net als voor andere asielzoekers ook de wachttijd van een half jaar, maar aangezien zij al langer dan een half jaar geleden (in ieder geval voor 19 juli 2022) een asielaanvraag hebben ingediend, voldoen zij aan die eis. Indien het asielverzoek van de derdelander wordt toegekend is hij als statushouder vrij op de Nederlandse arbeidsmarkt. De werkgever hoeft dan geen werkvergunning aan te vragen bij UWV.

Intrekken asielprocedure

Indien de derdelander de asielaanvraag intrekt dient hij op 4 september 2023 Nederland te verlaten en terug te keren naar het land van herkomst of een land buiten de Europese Unie waar hij duurzaam kan verblijven. De derdelanders kunnen hierbij ondersteuning en een financiële bijdrage krijgen. Met het intrekken van de asielaanvraag vervalt ook de verblijfstatus van de derdelander. Met het vervallen van de verblijfstatus vervalt het recht op het verrichten van arbeid en eveneens het recht op een WW-uitkering en WW-dienstverlening door UWV Werkbedrijf. Dit heeft effect voor betrokkene, maar ook voor UWV. In samenwerking met de IND wordt aan de hand van een convenant actief gewerkt aan het tijdig verkrijgen van inzicht in welke personen het betreft. UWV kan aan de hand van deze gegevens eventuele WW-uitkeringen en WW-dienstverlening tijdig beëindigen. Ook verkent UWV de mogelijkheid om -aan de hand van de gegevens van de IND en de meldingen die door UWV worden geregistreerd- werkgevers die een derdelander in dienst hebben gericht te informeren over de gevolgen van het vervallen van de vrijstellingsregeling.

Afdeling Kenniscentrum

De Nederlandse economie in historisch perspectief

Eind vorige maand verscheen een [historische analyse](#) van het Centraal Planbureau (CPB) die teruggaat tot de 19e eeuw en ingaat op ontwikkelingen in bevolking, arbeidsparticipatie, economische structuur, overheidsuitgaven, het sociale stelsel en brede welvaartsaspecten. Deze analyse is uitgevoerd en beschreven door Jan-Maarten van Sonsbeek, Frits Bos, Jos Ebregts en Eugène Verkade.

Uit de analyse komt naar voren dat er een spectaculaire toename van onze welvaart in de afgelopen 150 jaar heeft plaatsgevonden, maar vooral sinds de Tweede Wereldoorlog. Daarnaast laat de analyse zien dat er grote onderliggende veranderingen in onze economie en samenleving hebben plaatsgevonden, dat uit zich o.a. in een stijging van de overheidsuitgaven van 10% naar 40% vanaf de 19^e eeuw en meer uitgaven aan zorg en sociale zekerheid. Bovendien valt op dat sommige zaken bijzonder stabiel zijn, zoals het aantal gewerkte uren per inwoner: ondanks dat de arbeidsduur is afgenomen door kortere werkweken, meer vakanties en de opkomst van deeltijdbanen is tegelijkertijd de arbeidsdeelname in ons land flink gestegen, doordat met name vrouwen en ouderen meer (betaald) zijn gaan werken. Deze twee factoren houden elkaar in evenwicht.

Als we inzoomen op de resultaten over arbeidsaanbod en werkgelegenheid blijkt dat de arbeidsparticipatie van mannen de afgelopen decennia is gedaald onder invloed van de opbouw van de verzorgingsstaat en de vervroegde uittredingsmogelijkheden. De participatie van vrouwen in betaald werk is dan juist weer snel gestegen vanaf de jaren zeventig, maar ligt nog wel lager dan die van mannen. In internationaal opzicht heeft Nederland een relatief hoge arbeidsparticipatie en werken Nederlanders tot op relatief hoge leeftijd door. Daar staat tegenover dat Nederland het grootste aandeel deeltijdwerkers en de kortste gemiddelde werkweek per werkende ter wereld heeft. Ook hebben we internationaal gezien een zeer hoog aandeel werknemers met een flexibel contract.

Kijkend naar de resultaten over het sociale stelsel valt dan juist weer op dat Nederland in internationaal opzicht een omvangrijk sociaal stelsel heeft, van per saldo meer dan 25% bbp aan uitkeringen, toeslagen en belastingmaatregelen gericht op sociale bescherming. De relatief hoge uitgaven aan sociale bescherming (en zorg) weerspiegelen een relatief sterke voorkeur voor solidariteit in de Nederlandse maatschappij gedurende de laatste vijftig jaar. De zorguitgaven binnen het sociale stelsel zijn inmiddels gegroeid tot boven het niveau van de sociale zekerheidsuitgaven.

Daarnaast wordt stil gestaan bij de gevolgen van de vergrijzing. Steeds duidelijker wordt dat er grenzen in onze samenleving zijn aan de groei. Dat blijkt o.a. uit de vergrijzing die leidt tot een daling van het arbeidsaanbod: ondanks hervormingen van de sociale zekerheid is het aandeel niet-werkenden als percentage van de werkenden maar weinig gedaald. Een daarbij komen gevolg van de vergrijzing is een afname van de economische groei, terwijl tegelijkertijd de overheidsuitgaven en de zorgvraag stijgen.

Deze historische analyse is een bouwsteen voor de langetermijnverkenning die het CPB in 2024 gaat uitbrengen. Het CPB beoogt met die toekomstverkenning inzicht te geven in de veranderingen waarmee Nederland te maken kan krijgen en wat die betekenen voor beleid.

Gezondheid van werkenden en werklozen

Afgelopen maand verscheen een [artikel](#) van de ESB over onderzoek naar het effect van het al dan tevens hoofd Werk en Zekerheid bij SEO Economische Onderzoek).

Het onderzoek wijst uit dat een kortere werkloosheidsuitkering niet hebben van betaald werk op de gezondheid. De auteurs zijn allen verbonden aan de Tilburg University en zijn Albert Rutten (promovendus), Marike Knoef (hoogleraar) en Daniël van Vuuren (hoogleraar en leidt tot minder medicijngebruik. Dit is onderzocht door gebruik te maken van de WW-duurverkorting van 2006, waardoor de WW-duur voor de meeste werklozen lager werd. Na de WW-duurverkorting vonden werklozen sneller een baan. Hierdoor daalde het gebruik van medicijnen tegen pijn, psychische stoornissen en verhoogde cholesterol.

De onderzoekers hebben gekeken naar het effect van het vinden van werk op medicijngebruik één, twee en drie jaar na aanvraag van de WW. Voor medicijnen tegen mentale stoornissen wordt in alle gevallen een significante daling gevonden. Voor medicijnen tegen pijn en ontsteking wordt alleen in het derde jaar na aanvraag van de WW een significante daling gevonden en voor medicijnen tegen een hoog cholesterolgehalte alleen na één en twee jaar. Voor medicijnen tegen hoge bloeddruk zijn geen significante effecten gevonden.

Hieruit is dus af te leiden dat een kortere WW-duur, i.e. het sneller vinden van werk, ervoor zorgt dat mensen in het algemeen gezonder zijn. Dit kan meerdere verklaringen hebben:

1. Het sneller vinden van een baan kan ervoor zorgen dat het financieel beter gaat met mensen, waardoor ze ook minder gezondheidsklachten hebben.
2. Het (sneller) vinden van een baan kan ertoe leiden dat mensen het gevoel hebben volwaardig mee te doen in de samenleving. Hierdoor voelen mensen zich gelukkiger, waardoor medicijngebruik afneemt.
3. Het hebben van werk kan zorgen voor een gezonder leefritme.

In het onderzoek is gebruik gemaakt van CBS-microdata voor persoonsgegevens, informatie over de werkloosheidsuitkering en over de arbeid van deze personen. De informatie over het medicijngebruik omslaat alle medicatie die vergoed wordt door de gezondheidszorg en voorgeschreven is door artsen.

Dit onderzoek impliceert dat het bij nieuw beleid belangrijk is om te kijken naar de mogelijke impact op de gezondheid van mensen. Zo ook bij het vaststellen van de optimale WW-duur. Een kortere WW-duur zorgt er enerzijds voor dat mensen sneller aan het werk gaan (en daar dus ook positieve gezondheidseffecten aan over houden), maar anderzijds dat mensen misschien in werk terecht komen dat niet bij ze past.